

**ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І
МИСТЕЦТВ**
Кафедра Реставрації та експертизи творів мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи

Марина ТОКАР

« 5 » листопада 2025 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Для проведення та проходження

ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
за спеціальністю В4 «Образотворче мистецтво та реставрація»
спеціалізація В4.02 Реставрація
ОПП «Реставрація та експертиза творів мистецтва»

Харків
ХДАДМ 2025

Методичні рекомендації до проходження педагогічної практики
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
за спеціальністю В4 Образотворче мистецтво та реставрація
спеціалізація В4.02 Реставрація
ОПП Реставрація та експертиза творів мистецтва

Упорядники: _____ Костянтин ЖЕРНОКЛЬОВ

(підпис)

(ім'я та прізвище)

_____ Наталія АНТОНЕНКОВА

(підпис)

(ім'я та прізвище)

Завідувач кафедри _____ Вячеслав ШУЛІКА

(підпис)

(ім'я та прізвище)

Рецензенти:

Вікторія БОГДАНОВА-НАЙДЕНКО, докторка філософії, завідувачка кафедри ТІМ
ХДАДМ _____
(підпис)

Дарина СОКОЛОВА-БЕСЕДІНА, докторка філософії, художниця-реставраторка
ХХМ _____
(підпис)

УЗГОДЖЕНО

Декан факультету ОМ _____ Ольга ІВАЩЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Рекомендовано до друку:

Методичною радою ХДАДМ

Протокол № 25 від листопада 2025р. №25-05

ХДАДМ, 61002, м. Харків, вул. Мистецтв, 8

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	4
1. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ	7
2. ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	9
3. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ	15
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	16

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Згідно ОПП «Реставрація та експертиза творів мистецтва» з навчальним планом курс «Педагогічна практика» здобувачі вивчають на 3 курсі першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти. Загальний обсяг 90 годин (45 годин аудиторних, 45 годин самостійної роботи).

Метою педагогічної практики є оволодіння здобувачами сучасними методами, формами організації педагогічної праці, новітніми технологіями здійснення навчально-виховного процесу у спеціалізованих класах та спеціалізованих початкових мистецьких закладах художньої освіти різних типів. Формування у здобувачів умінь застосовування теоретичних знань здобутих протягом навчання у практичній діяльності педагога, усвідомлення професійної значущості цих знань та виховання потреби постійного удосконалення своїх професійних знань, умінь навичок , набуття досвіду педагогічної роботи.

Завданням педагогічної практики є ознайомлення із основами педагогічної роботи у навчальному закладі, вивчення досвіду провідних педагогів, оволодіння навичками самостійного планування, організації та проведення навчально-виховної та методичної роботи у початкових спеціалізованих навчальних закладах художньої освіти, формування організаторських умінь, розвиток педагогічного мислення, професійно-творчих здібностей, формування критичної оцінки власної педагогічної діяльності, творчого аналізу психолого-педагогічних ситуацій, інтересу до педагогічної діяльності, сприяння прагненню до самовдосконалення.

За результатами вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен знати:

- основи організації навчально-виховного процесу;
- основні форми і методи педагогічної роботи;

- методологічні підходи до організації навчального процесу у мистецьких закладах художньої освіти;
- зміст та порядок оформлення документів, що супроводжують навчальний процес;
- методику підготовки і проведення практичних занять із здобувачами; принципи підбору теоретичного та візуального матеріалу для проведення практичних занять;
- особливості та критерії оцінювання роботи викладача і здобувачів у освітніх закладах;
- способи перевірки знань, умінь і досягнень здобувачів.

уміти:

- здійснювати пошук та аналіз інформації необхідної для процесу навчання;
- самостійно проектувати, реалізовувати та коректувати свою діяльність щодо навчального процесу;
- розробляти навчально-методичні матеріали та використовувати їх у навчальному процесі;
- розробляти необхідну навчальну документацію для проведення теоретичних та практичних занять із здобувачами;
- аналізувати результати власної педагогічної діяльності.

мати навички:

- самостійної творчої та аналітичної роботи;
- використання інформаційно-комунікативних технологій у процесі підготовки і проведення роботи із здобувачами;
- визначення мети і завдання навчально-виховного процесу з урахуванням особливостей фаху та навчальної дисципліни;
- використання сучасних форм і методів організації навчально-виховного процесу;

- вносити корективи, щодо вдосконалення навчального процесу на основі спостережень та аналізу стану навчально-виховної роботи.

У випадку проведення навчання у змішаній/дистанційній формі, педагогічна практика може проходити в змішаному/дистанційному форматі в терміни, що визначені навчальними планами та з урахуванням особливостей змішаного/дистанційного навчання.

1. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Загальне керівництво педагогічною практикою здійснює керівник практики, який призначається із досвідчених педагогів кафедри РЕТМ. Організаційні питання, пов'язані із проведенням практики, визначаються керівником бази практики. Безпосереднім керівником практики призначають з числа найбільш досвідчених педагогів бази практики, які мають відповідний кваліфікаційний рівень і достатній практичний досвід педагогічної роботи.

Безпосередній керівник практики конкретизує завдання, контролює хід виконання основних етапів практики в межах бази практики.

Керівник практики від кафедри повинен:

- допомогти здобувачам скласти календарний графік проходження педагогічної практики і затвердити його;
- консультувати практикантів з питань проходження практики: методики підготовки і проведення різних видів занять, складання звіту за результатами практики;
- перевіряти повноту та достовірність матеріалів, що долучаються до звіту про проходження педагогічної практики.

Здобувач повинен:

- своєчасно скласти календарний графік проходження педагогічної практики;
- дотримуватись правил і режиму внутрішнього трудового розпорядку у навчальному закладі, правил охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- фіксувати обсяг та зміст виконаної роботи;
- ретельно виконувати всі доручення і докладати всіх зусиль щодо повного виконання програми практики;
- своєчасно надати на кафедру звітні документи.

Здобувачі та керівники практики у своїх діях повинні дотримуватись норм та правил академічної доброчесності.

БАЗИ ПРАКТИКИ Базами для проходження педагогічної практики здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП «Реставрація та експертиза творів мистецтва» є спеціалізовані початкові мистецькі закладах художньої освіти різних типів, в межах яких викладають професійно-орієнтовані дисципліни для фахівців зі спеціальності «Образотворче мистецтво та реставрація».

З метою набуття додаткових навичок і поглиблення знань кафедра може направляти здобувачів у навчальні заклади, які мають потрібні умови для виконання основних завдань педагогічної практики.

2. ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Проходження педагогічної практики передбачає виконання здобувачами практикантами певних навчально-методичних та організаційних заходів, передбачених програмою практики. Розробка теоретичних та візуальних методичних матеріалів для проведення занять здобувач здійснює згідно поточного плану і має узгоджуватись із специфікою навчання у конкретному навчальному закладі. Основні напрями підготовчої роботи для здобувачів наступні: 1) Основи створення творів живопису, монументальний і станковий живопис; 2) дослідження причин ушкодження та руйнування творів живопису; 3) основні матеріали та обладнання, необхідне для проведення реставраційної роботи; 4) техніка і технологія проведення консерваційної і реставраційної роботи.

Протягом практики студент долучається до таких видів роботи:

1. Ознайомлення зі структурою та організацією навчального процесу у визначеному навчальному закладі.
2. Вивчення навчально-методичної документації (навчальні плани, робочі програми, конспекти лекцій, візуальні дидактичні матеріали).
3. Ознайомлення із практикою педагогічної роботи, відвідування занять, провідних педагогів навчального закладу.
4. Збирання та упорядкування теоретичного та візуального матеріалу за визначеною навчальною темою.
5. Розробка плану проведення заняття.
6. Проведення пробного заняття у навчальній групі.
7. Взаємовідвідування занять здобувачами-практикантами.

Програмою педагогічної практики передбачено розгляд наступних тем:

ТЕМА 1. Розробка навчальної документації та методичних матеріалів для проведення теоретичних та практичних занять з учнями з обраної тематики.

Завдання 1. Ознайомлення із організацією навчального процесу, нормативною базою, правилами ведення документації.

Завдання 2. Розробка робочого плану проведення занять.

Завдання 3. Написання конспекту лекції для проведення занять за обраною тематикою.

Завдання 4. Підготовка візуальних методичних матеріалів для проведення практичних занять із учнями за обраною тематикою.

ТЕМА 2. Підготовка та проведення занять у навчальній групі.

Завдання 1. Ознайомлення із роботою педагогів у навчальному закладі, відвідування занять із учнями.

Завдання 2. Самостійне проведення навчального заняття.

Завдання 3. Складання звіту про педагогічну практику з аналізом її результатів.

Завдання 4. Узагальнення системи роботи викладача фахових дисциплін у навчальному закладі початкової спеціалізованої художньої освіти.

Підсумковий контроль засвоєння практичних навичок здобувачів здійснюється у формі звіту та заліку.

Завдання для самостійної роботи

1. На основі навчальної програми з дисципліни, проаналізувати зміст, структуру та послідовність матеріалу, який вивчатиметься під час проходження педагогічної практики.

2. Опрацювати зміст матеріалу підручників, і методичних матеріалів з якими працюють вчителі під час викладання своєї дисципліни у навчальному закладі.

3. Опрацювати календарний план роботи вчителя та план виховної роботи класного керівника навчальної групи до якої закріплено здобувача практиканта.

4. Складання плану проходження педагогічної практики.

5. Опрацювання науково-методичної літератури та літературних джерел, необхідні х для виконання завдань практики, джерел додаткової інформації, необхідної для організації навчально-виховної роботи зі школярами.

6. Ознайомитися та проаналізувати онлайн-сервіси та програмні засоби навчання, які використовують вчителі бази практики.

7. Зібрати, систематизувати та узагальнити інформацію, потрібну для написання психолого-педагогічної характеристики одного із учнів групи, за якою закріплено здобувача -практиканта.

9. Допомогати класному керівнику закріпленої групи у проведенні позакласної та позаурочної роботи.

10. Вивчення методик організації роботи вчителя та класного керівника закріпленої групи.

11. Ознайомлення з матеріальним та навчально-методичним забезпеченням освітнього процесу на базі педагогічної практики.

Значною мірою підготовка художника складається із виконання практичних завдань, однак треба розуміти, що кожне практичне завдання базується на теоретичній базі. Тому, для успішного опанування практикою, учням потрібно зрозуміти його цілі, поставлені задачі, специфіку та технологічні особливості його виконання. Саме теоретичне заняття визначає порядок і послідовність виконання практичного завдання, пояснює його місце та значення в освітньому процесі. Зміст теоретичного матеріалу має бути не

лише цікавим, логічним та відповідним до теми, а й спрямованим на роз'яснення практичного завдання. Велике значення для навчання майбутніх художників має візуальне сприйняття інформації. Це визначає важливість створення наглядного методично-дидактичного матеріалу, який дозволяє краще зрозуміти теоретичний матеріал. Підібрані приклади робіт повинні чітко відображати використання теорії на практиці. При розробці методичних матеріалів потрібно урахувати особливості сприйняття інформації учнями певних вікових груп.

Підготовка теоретичного матеріалу.

Процес підготовки та написання теоретичного матеріалу є відповідальним та складним завданням, який визначає хід подальшої практичної роботи і складається з наступних етапів:

1. Збір інформації за обраною тематикою, опрацювання необхідної спеціальної літератури та навчально-методичних посібників.
2. Збір візуальних матеріалів для створення комплекту дидактичного забезпечення заняття.
3. Складання змісту теоретичного матеріалу (має містити вступну частину, основну та заключну).
4. Структурування основної інформації навчального заняття згідно зі змістом: логічність, послідовність та відповідність до задачі практичного завдання.
5. Написання тексту опорного конспекту заняття (3-5 сторінок).
6. Складання списку пропонованої літератури за темою.
7. Оформлення використаних джерел та наочного матеріалу.

Розробка робочого плану виконання завдання.

Для виконання практичного завдання, згідно до навчальної програми передбачено відповідний час, який, як правило, розподіляється між теоретичною частиною та практичним завданням яке планується виконати протягом заняття. Після написання теоретичного матеріалу наступним етапом

є розробка плану до виконання відповідного навчального практичного завдання. Здобувач-практикант повинен скласти робочий план виконання практичного завдання, де визначається послідовність роботи та затрачений час на виконання кожного етапу із зазначеними методичними вимогами. Здобувач розробляє план для виконання завдання, яке він буде викладати для учнів спеціалізованих початкових мистецьких закладів художньої освіти під час проходження практики. Робочий план має бути логічним, послідовним, методичні вимоги до кожного етапу виконання завдання повинні бути сформульовані чітко і лаконічно. Створення робочого плану допомагає здобувачам розрахувати час на виконання навчального завдання, визначити задачі кожного етапу та організувати навчальний процес.

2.2. Підготовка та проведення занять в академічній групі з обраної дисципліни фахового спрямування.

При проходженні педагогічної практики передбачено проведення здобувачами-практикантами пробного заняття самостійно, є відповідальним завданням.

Керівник практики від кафедри та керівник від бази практики визначають групу в якій буде працювати практикант, обирають фахову дисципліну та тему заняття. Перед проведенням заняття практикант повинен мати час на підготовку, до якої входить відвідування занять викладачів та колег-практикантів. Відвідування занять які проходять у навчальному закладі початкової художньої освіти та вивчення системи роботи викладача є невід'ємною і важливою складовою для отриманні педагогічного досвіду.

Методичні вимоги щодо проведення заняття:

- позитивно та із повагою ставитись до учнів;
- бажано заздалегідь протягом практики налагодити емоційний контакт з обраною групою;

- логічно та послідовно викладати матеріал;
- чітко ставити задачі та визначити порядок виконання практичного завдання;
- роз'яснити значення завдання у навчальному процесі;
- взаємодіяти та спілкуватися зі учнями як рівноправними партнерами;
- стимулювати пізнавальну активність учнів шляхом постановки питань за темою дисципліни;
- залучати учнів до діалогу, висловлювання власних думок;
- слідкувати за рівнем розуміння учнями матеріалу;
- застосовувати наглядний дидактичний матеріал.

Після закінчення заняття здобувач-практикант повинен проаналізувати його: визначити як власні здобутки, так і наявні проблеми і помилки у проведенні заняття.

Аналіз власних занять та занять колег-практикантів є важливою частиною отримання педагогічного досвіду для здобувачів-практикантів.

3. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики здобувачі звітують на кафедрі про виконання її програми. Загальна форма такої звітності - подання письмового звіту з позитивною рецензією керівника практики. Письмовий звіт за результатами практики подається в установлений термін керівнику практики від кафедри для перевірки. Розділи і окремі питання звіту мають бути чітко визначені, викладені в логічній послідовності і конкретизовані. Оформлений за всіма вказаними вимогами і звіт про практику приймається викладачем-керівником практики від кафедри.

Здобувачі надають такі звітні документи:

1. Індивідуальний план роботи.
2. Щоденник практики.
3. План-конспект проведення навчального заняття.
4. Дидактичні і допоміжні матеріали для проведення навчального заняття.
5. Відгук від призначеного керівника бази проходження практики

Оформлення щоденника практики

1. Щоденник практики є одним із основних документів, який здобувач заповнює під час практики та представляє на кафедру під час звіту за результатами практики.
2. Здобувач-практикант записує у щоденник виконану ним роботу протягом усієї практики відповідно до складеного попередньо індивідуального плану роботи.
3. Здобувач робить відмітки у календарному графіку відмічаючи виконання етапів практики.
4. Щотижня здобувач представляє щоденник керівнику практики на перевірку.

5. Наприкінці практики здобувач повинен надати щоденник керівнику від бази практики для відгуку й оцінки результатів його роботи протягом практики.
6. Керівник від кафедри складає загальний висновок за результатами проходження практики.
7. У зазначений термін здобувач здає заповнений щоденник на кафедру разом зі всією звітною документацією.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю процесу роботи та виконаних завдань керівником практики. Підсумковий контроль результатів педагогічної практики здійснюється у формі звіту здобувача та складання диференційованого заліку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Д. : Акцент, 2014. – 416 с.
2. Елисеев М.А. Материалы, оборудование, техника живописи и графики. /М.А. Елисеев. – М.: Астрель, 2004. - 47 с.
3. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. - К.:Вища школа, 2002. – 190 с.
4. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів./ Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Е.В. Белкіна,

О.В. Калініченко, І.В. Руденко. — Х.: Вид. «Ранок», 2006. — 256 с.

5. Паршук С. М. Образотворче мистецтво з методикою навчання: [методичні рекомендації]. — 2020. — 81 с.

6. Школа малювання для малят: Навчальний посібник./Худ.

А.Н. Лук'янов, Н. та А. Снегірьови, Т.А. Стасюк. — К.:

ТОВ «Перо», 2008. — 96 с.

7. Фіцула, М. М., 2006. Педагогіка вищої школи. Київ: Академвидав, 326 с.

Допоміжна:

1. Авторські уроки з образотворчого (візуального) мистецтва в 5 – 7 класах:

Посібник для вчителя: У 2 ч. Ч 1 / Упоряд. Ж.С.Марчук, О.В.Ночвінова.

—Х.:Веста: Вид-во «Ранок», 2005. — 368 с.

3. Вердіна С.В. Секрети педагогічної майстерності. Уроки для вчителя/

Вердіна С.В., Панченко А.Г. — Х.: Вид. група «Основа», 2008. — 111 с.

5. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво: Словник-довідник /А.М.Пасічний.

—Тернопіль, 2003. — 216 с.

Електронні ресурси:

1. Наказ від 09.08.2018 № 686 "Про затвердження положення про мистецьку школу". Дата оновлення: 24.04.2019

[URL:http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245420100&cat_id](http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245420100&cat_id)

(дата звернення: 14.07.2021).

2. Роз'яснення щодо деяких питань здійснення освітньої діяльності у мистецьких школах. Дата оновлення: 16.07.2019

[URL:http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245499169&cat_id=2449](http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245499169&cat_id=2449)

(дата звернення: 14.07.2021).

3. Положення про академічну доброчесність у ХДАДМ

[URL:https://ksada.org/doc/polojennya-honesty-2020.pdf](https://ksada.org/doc/polojennya-honesty-2020.pdf)

Перелік матеріалів у додатках

Додаток 1. Приклади оформлення звітної документації:

- А) титульна сторінка звіту за педагогічну практику;
- Б) структура плану конспекту навчального заняття;
- В) щоденник педагогічної практики;
- Г) календарний графік проходження практики;
- Д) план самостійної роботи.

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Харківська державна академія дизайну і мистецтв
Факультет «Образотворче мистецтво»
Кафедра реставрації та експертизи творів мистецтва

ЗВІТ

Про результати педагогічної практики

Виконала здобувачка

3 курсу першого рівня вищої освіти

за спеціальністю В4 «Образотворче мистецтво та реставрація»

ОПП «Реставрація та експертиза творів мистецтва»

денної форми навчання

.....

Прізвище, ім'я

Керівник практики

доцент кафедри РЕТМ

.....

Прізвище, ім'я

Харків 2025

Б) структура плану конспекту навчального заняття;

План-конспект
навчального заняття

з дисципліни
(назва дисципліни)

На тему:
(назва теми заняття)

Тип заняття: _____ Оснащення
заняття: _____

№	Мета заняття	Опис
1	Навчальна	
2	Розвиваюча	
3	Виховна	

Хід заняття:

№	Етап заняття	Діяльність учителя	Діяльність учня	Очікуваний результат
1.	Організаційний етап заняття, привітання, мотивація			
2.	Перевірка домашнього завдання			
3.	Розгляд нового матеріалу			
4.	Виконання практичної частини			
5.	Закріплення набутих знань і навичок			
6.	Оцінювання роботи учнів			
7.	Формулювання домашнього завдання			
8.	Підведення підсумків			

Додаток 1
В) щоденник педагогічної практики;

Харківська державна академія дизайну і мистецтв
(повне найменування вищого навчального закладу)

ЩОДЕННИК ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

здобувачки

(прізвище, ім'я, по батькові)

факультет образотворчого мистецтва

спеціальність В4 «Образотворче мистецтво та реставрація»

Кафедра реставрації та експертизи творів мистецтва

ОПП «Реставрація та експертиза творів мистецтва»

Курс.....

Група

Зміст виконаної роботи протягом практики

№	Дата	Зміст роботи	Примітки	Оцінка
1.				
2.				
3.				
4.				

Рекомендації, щодо ведення щоденника:

1. У щоденнику здобувач фіксує роботу, яка ним була виконана протягом дня за весь період проходження практики.
2. У графі „Зміст роботи” здобувач дає стислий опис змісту виконаної роботи орієнтуючись на календарний графік практики.
3. У щоденнику у графі “Примітки” здобувач може формулювати свої думки які варто довести до відома керівництва академії або бази практики з питань навчального процесу та пропозиції щодо поліпшення організації педагогічної практики,.
4. Ведення щоденник перевіряється безпосереднім керівником педагогічної практики який виставляє поточну оцінку за виконану роботу.

Додаток 1

Г) календарний графік проходження практики;

Календарний графік проходження практики

№з/п	Назви робіт	Тижні проходження практики			Відмітки про виконання
		1	2	3	
1	2	3	4	5	6
1.	Ознайомлення зі структурою навчального закладу. Оформлення наказу на проходження практики	+			
2.	Вивчення навчально-методичного матеріалу (навчальні програми, конспекти лекцій, методичні посібники, дидактичні матеріали)	+	+		
3.	Відвідування занять викладачів навчального закладу	+	+	+	
4.	Робота у “Методичний день”	+	+	+	
5.	Підготовка до проведення заняття	+	+		
6.	Проведення занять у групі.			+	

	Відвідування занять колег- практикантів				
7.	Узагальнення матеріалу та оформлення звіту			+	
8.	Звіт за результатами педагогічної практики			+	

План самостійної роботи

№	Основні напрями роботи	Термін проведення	Відмітка про виконання
1.	Знайомство з організацією навчального процесу освітнього закладу		
2.	Вивчення робочих програм та методичної літератури фахових дисциплін.		
3.	Відвідування практичних занять які проводять вчителі навчального освітнього закладу		
4.	Розробка плану проведення занять та написання теоретичного вступу до проведення практичних занять.		
5.	Проведення пробних занять у групі		
6.	Оформлення звіту та звітної документації		
7.	Складання звіту		